

Амыр-энчү

III

Май

**Агитатордын
БЛОКНОДЫ**

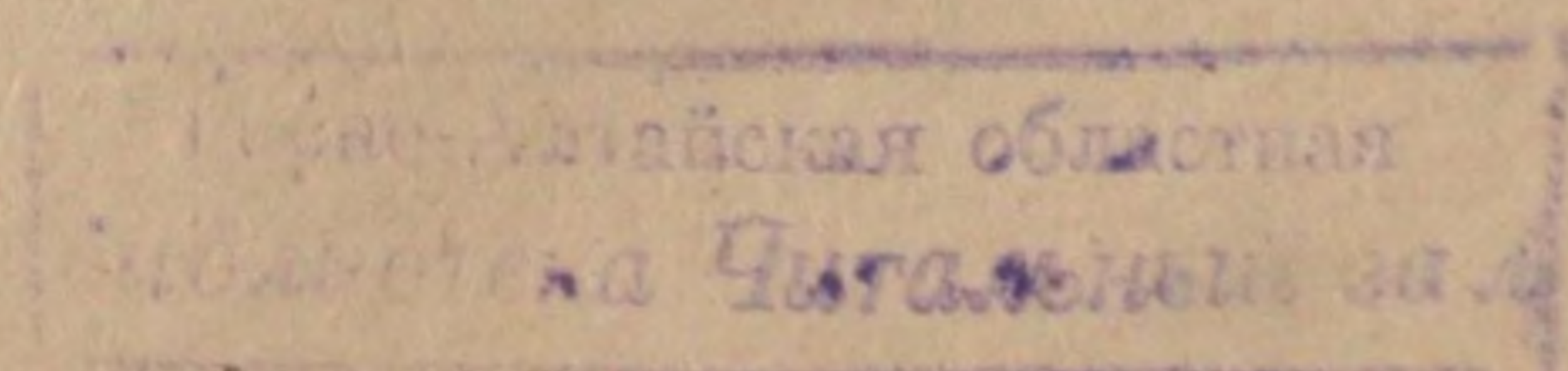
Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!

АГИТАТОРДЫН' БЛОКНОДЫ

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын
пропаганда ла агитация бөлүги

1981 j.
МАЙ
5 №

АЛТАЙДЫН БИЧИКТЕР ЧЫГАРАР ИЗДАТЕЛЬСТВОЗЫНЫН
ТУУЛУ АЛТАЙДАГЫ БӨЛҮГИ

ЈАСТЫҢ ЛА ИШТИҢ БАЙРАМЫ

Баштапкы май — јастыҗ ла иштиҗ улу байрамы. Бу күнде бастыра ороондордын пролетарийлери ле ишкүчиле јаткандары, алдынан бери јанжыкканы аайынча, Кызыл маанылар тудунгылап, оромдорго чыгып, социализм, демократия ла амыр-әнчү учун учына јетире тартыжарына белен болгондорын бирлик-нагын ла ийде-күчин көргүскилейт.

Эки ле ай мынан кайра КПСС-тин XXVI съезди бойынын ижин божотты. Съезд марксизмнин-ленинизмнин, пролетарский интернационализмнин ээжилерине КПСС јана баспас чындык, онын партийный рядтары бектенбек болгонын, партиянын ичбойындагы ла тышјанындагы политиказы јүрүмдик учурлу болгонын база катап көргүсти. Орооннын коммунисттери ле бастыра ишкүчиле јаткандары съездтин јөптөрин акту јүректен јарадып ла јөмөп, оларды јүрүмде бүдүрери учун бийик баштапкайлу ла эрчимдү тартыжып јадылар.

Советский улус бүдүрген ижи, јеткен једимдери, алган јенүлери керегинде Баштапкы майга јетирүлер эдетени алдынан бери јанжыгып калган. Быјылгы май биске анчадала сүүнчилү ле оморкодулу. Советтер орооннын коммунисттеринин эн бийик форумы — съезд өткөн, ол орооннын экономический ле социальный өзүминин Төс ууламјыларын јарадып јөптөгөн.

Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандары съездке учурлай алган бийик социалистический молјуларын бүдүрери учун мөрөйдин тебүзин јабызатпай, он биринчи бешјылдыктын баштапкы јылын једимдү баштадылар. Областын промышленнозын алар болзо, продукцияны садуга аткарары ла иштиҗ арбынын бийиктедери аайынча 1981 јылдын баштапкы кварталынын планы 104 процентке бүткен. Планга үзеери 929 мун салковойдын продукциязы садылган. Онызы, өткөн јылдагызына көрө, беш процентке көп болуп јат, бу ок өйдин туркунына иштиҗ арбыны јети процентке бийиктеген. Эн бийик једимдерге

абра-чанақ эдер, «Электробытприбор», калаш быжыарар заводтордын, Караторбоктогы, Каракскшадагы, Турачактагы агашпромхозтордын, Акташтагы рудоуправлениенин, эткомбинаттын ла сарјусырккомбинаттын коллективтери једип алдылар.

Эмди колхозтордо ло совхозтордо эн каруулу иштердин кидим ойи. Онызы — кой-эчки, уйлар ла жылкы-мал төрөдөри ле јаш малды корулап алары, јаскы кыра ижин бойынын ойинде ле бийик агротехнический кеминде өткүрип, 1981 јылда бийик түжүм өскүрип аларынын төзөлгөзин салары. Бу иштердин једимдү өткөнинен пландардын ла молјулардын бүдери көндүре камаанду болор.

Общественный малды кыштадары, государственого малдан алган продукталарды садары јанынан баштапкы кварталдын итогторы коомой эмес болды. «Мал өскүрери — мергендү иштин фронты» деген кычыру текши јайылып ла јанжыгу алынып туру. Озочылдардын тоозына јангыдан јүстер тоолу улус кожулат. Одүп јаткан јылдын баштапкы кварталында эн бийик једимдү иштеген коллективтер КПСС-тин обкомынын, облисполкомнын, облсовпрофтын ла ВЛКСМ-нин обкомынын улалып јүрер Кызыл мааныларыла кайралдаттылар. Олор: Кан-Оозы аймак, бу ок аймакта «Путь к коммунизму» колхоз, Абайдагы совхоз. Озочыл хозяйстволордын тоозында анайда ок «Карымский», «Каракольский», «Шебалинский» совхозтор, Ондой аймакта Карл Маркстын, Кан-Оозы аймакта ХХІ партсъездтин адыла адалган колхозтор. Бис бүгүн иштин озочылдарынын: Капшаай Дединди (Кан-Оозы), Василиса Топчинаны (Улаган), Солтон Маскановты (Кош-Агаш), Николай Нохринди (Көксуу-Оозы), Јалабий Темеевти (Ондой), Валентина Хоролеваны (Чой), Александр Стенинди (Турачак), Валентина Кырмакованы (Шебалин), Екатерина Лорейди (Горно-Алтайск), Надежда Копылованы (Майма) ла көп-көп өскөлөрин де 1 Майдын байрамыла уткып, олорго иште јангы једимдер, жүрүмде јаан ырыс күүнзейдис.

Марксизм-ленинизмнин маанызынын алдына бириккен телекейлик социалистический система јылдан јылга өзүп ле тыгып, јангы ийде-күч алынат. Социализмнин карындаштык ороондорынын албатылары ортодо интернациональный најылык колбулар тынгыйт. Социалистиче-

ский ороондордын ишкүчиле јаткандары 1 Майдын байрамын јангы једимдерле уткып, онызыла социализмнин улу ийде-күчин көргүзип јадылар.

Майдын байрамын капитал бийлеген ороондордын ишкүчиле јаткандары инфляцияга, иш јок болотона, баалардын бийиктеп турганына, империализмнин агрессивный политиказына удурлажа курч тартыжуда уткып турулар.

Телекейлик ончо ороондорындагы иштин улузы амыр-энчүни корулаары ла тынгыдары, јуунын јеткерин јоголторы кычырула оромдорго чыгадылар. КПСС-тин ле Советский государствонын амыр-энчү сүүген политиказы, олардын телекейлик кату айалганы јымжадарына, амыр-энчүни тынгыдарына ла јуу-јепселди астадарына, албатылар ортодо колбуларды ла бой-бойлорын ондожорына ууландыра эткен көп тоолу баштанкайлары телекейде элбек јөмөлтө алынат.

ЈЕНҰНИНГ КҰНИ

1941 жылда 21 июнь. Суббот күн. Ол күнде совет улус амыр-энчү иштенген. Черүде јуучыл ла политический белетениш өткөн. Летчиктер, танкисттер жаңы техниканы үренип турдылар. Пограничниктер бистинг Төрөлистин грандарын сергеленг корулаган. Анчадала бистинг күнбадыштагы грандарысты корыырына аңылу ајару эдилип турган. Ол күндеги керектер өткөн күндердегизине түңей де болгон болзо, не де чочыдып турды. Гран ары јанында фашисттердинг черүлеринде кандый да серемјилү белетениш өдүп турган.

Эртенги күнде 22 июньда тан алдында немецкий фашисттердинг черүлери калјуурып, бистинг Төрөлисти јуулап баштаган. Советский Союзтың бастыра радиостанциялары совет албатыга јуу башталганы керегинде јарлаган. Граннын јанындагы республикаларда ла областтарда военный айалга тургузылган. Јажы јаан улусты черүге јууры керегинде СССР-динг Верховный Соведининг Президумынын Указы чыкты. Бастыра ороондо өткөн митингтерде ле јуундарда совет улус бистинг Төрөлистин јайымын ла камаан јок болорын јуулажып корулап алар болуп молјонып, калју өштү јендиртер деп сөзин бердилер.

1941 жылда 22 июльда 4 час эртен тура өштү Советский Союзтың гранын Түндүктеги Тошту тенгистен ала түштүкте Кара талайга јетире бускан. Баштапкы тың согулта Бресттеги шибеенинг ат-нерелү коручыларына келишкен. Фашисттер шибеени кейденг бомбалаган, артиллериядан аткылаган. Өштүнинг бүткүл дивизия черүзи Бресттеги шибеени корулап турган советский јуучылдарды көп күндердинг туркунына јуулап, јенип болбогон.

22 июньда эртен тура тангла бистинг истребитель-летчиктер фашисттердинг ондор тоолу самолетторын оодо аткандар. Ол күн истребитель-летчик старший лейтенант Иванов ок-тары божоордо, өштүнинг самоледын бойынын самоледыла табарып ооткон. Јуу башталган кийнинде

баштапкы үч неделеде фашисттер 1284 самолет жылыткан.

Советский Союзла жуулажатаны онон озо Күнбадыш Европадагы госуларстволорды жуулап өткөн «Јенгил јорукташ» эмес болотонун фашисттердин командованиези баштапкы ла жуулардан билип ийген.

Партия албатыга «Бастыразын фронтко!», «Бастыразын јенү учун!» деп кычыру этти. 1941 жылда 3 июльда партиянын Төс Комитединин ле Совет Башкарунын адынан Коруланар Госуларственный Комитеттин председатели И. В. Сталин радио ажыра айткан куучынында албатыкалыкты кажы ла мукур Совет јер учун, бистин городторыс ла јурттарыс учун јүрүмди кысканбай, тартыжып жуулажалы, деп, кычыру эткен.

Јүстер мунг тоолу совет улус колго мылтык тудуп, бистин Төрөлисти калју өштүден корулап аларга Кызыл Черүге алзын деп, военкоматтарга келип турган. Предприятиелерде албатынын јербойында коруланар отрядтары төзöldи.

1941 жылдын июль айынын баштапкы күндеринде 1 миллион 300 мунг коммунист ле 2 миллионго шыдар комсомолдор фронтто өштүле жуулашкан. 1941 жылда 16 июльдан ала Кызыл Черүде, гражданский жуунын жылдарында чилеп ок, военный комиссарлар көстöldи. Олор командирлерле кожо советский жуучылдарды өштүге удурлашкан ат-нерелү тартыжуга көдүргендер.

Смоленсктин јанында Ярцево городто калапту жуусогуш болордо, Кызыл Черү Гот генералдын танковый черүзинин ичкери јүткип келип јаткан табарузын токтоткон. Генерал Гольдер ол өйдө бойынын дневнигине «Өштүнин командованиези билгир ле эрчимдү жуулажып туру. Орустар сүреен тын атыйланып жуулашкылыт» деп бичиген.

1941 жылда 9 сентябрьда фашисттер Ленинградка жууктап келгендер. Октябрьский революция башталган городко коркушту күч күндерде Ленинградский фронттын командующийине генерал Г. К. Жуковты тургускан. Фашисттер городко өрт чыгарар 65 мунг бомба таштаган. Је өштү городко өдүп болбоды. Ленинград туй курчуда 900 күн жуулашты.

Октябрь айда өштүнин черүлери Москвага жууктап келди. Москваны жуулап алатан планын олор «Јоткон»

деп адаган. Гитлер офицерлерин солдаттарын «Калганчы» жууга ийип жадым деп жарлаган. Төрөлдин төс городын корулап аларга бастыра ороон туруп чыккан. Советский командование Ыраак Күнчыгыштан бир канча дивизия черүни поездтерге отургузала, Москванын жанына экелген.

7 ноябрьда Москвада Кызыл Площадьта военный парад өткөн Парадта турушкан черүлер көндүрө фронтко бардылар. Советский жуучылдар ол күндөрдө Москваны өштүгө бербей корулап аларын, фашисттердин черүзин жуулап, оодо соголо, телекейдин албатыларын фашизмнен жайымдап аларын жакшы билип тургандар.

Москванын жанында, Брестте чилеп ок, жуучылдар ла командирлер, пехотинецтер, артиллеристтер, летчиктер, соперлор ло танкисттер жалтанбазын ла чыдамкайын көргүзип, ат-нерелү жуулашкан.

Генерал Панфиловтын дивизиязынын 28 гвардеецтери Дубасеково разъездтин жанында фашисттердин 50 танкыла жуулажала, бойларынын көп нургуны өлүп корогон, же танктарды өткүрбеген. Олорды баштап жуулашкан кижжи — Алтай жеринен барган политрук Василий Клочков. Ол жуу башталар алдында: «Россия телкем-жаан, же кайра базар жер жок — кийнисте Москва!» — деп айткан сөстөрүн бастыра ороон уккан.

Москваны корулаган жууда летчиктер фашисттердин самолетторын түжүрө аткылаган, артиллеристтер олордын машиналарын ла танктарын оодо адып жоголткон. Өштүнүн табарузын туй согуп, ичкерлежин токтоткон. Сагыш алынып, бойынын черүлерин жагыдан жууп алгакта, олорды жоголтор, артканын сүрер керек. Сибирьден ле Ыраак Күнчыгыштан келген талдама дивизиялар өштүгө табару эделе, олорды оодо согуп, Москвадан ырада сүрүп салгандар. Фашисттердин черүлери тескерлеп баштады. Өштү Москванын жанындагы от-калапту жуу-согушта 23 пехотный, 11 танковый, моторизованный 4 дивизия жылыткан. Фашисттердин черүлерин Советский черү Москвадан 100—250 километрге ырада сүрген.

Гитлеровецтер Сталинградты жуулап аларга тын албадангандар. Ненин учун дезе бу город нефть Кавказтан фронтко барып турган жаан жолдо туруп жат. Сталинградтын жанындагы ла городтын бойына өткөн жуулар анчадала тын от-калапту болды, ол экинчи телекейлик жуунын

историясында ангылу јерде туруп јат. Бу јууларда Советский Черү фашисттердин талдама черүлерин јуулап, чек јок эдип оодо соккон. Оштүнинг 300 муннан ажыра черүзи курчаткан, 91 мун солдат ла офицер, фельдмаршал Паулюс баштаган 24 генерал олјолоткон. Јуу өткөн јерлерде фашисттердин 147 мун солдадынын ла офицери-нин өлгөн сөөги арткан. «Сталинградтагы јенү — тегин јенү эмес, исторический учурлу ат-нерелү јенү болуп јат» деп, нөк. Л. И. Брежнев айткан.

1943 жылда Советский Черү Ленинградты өштү туй курчап алганын үзе соккон. Ол ок жыл јайгыда Орловско-Курский јуу-согуш болды. Июль айда Прохоровко деп јурттын јанындагы јууда эки јанынан 1200 танк турушкан. Фашисттер мында бойынын талдама танковый черүлерин тузаланала, јенү алып болбогон. Бу јуу-согушта өштү јендиртеле, онон өрө өндөйип болбогон.

Орел ло Курск городтордын јанында јуу-согуш божогон кийинде Днепр сууда јаан јуулар болгон. Ноябрь айдын баштапкы күндеринде бистин черү Украинанын төс городын — Киевти јайымдаган.

1944 жылда 16 июльда Белоруссиянын төс городаы — Минск јайымдалган. Ол күн Минскте патизандардын парады болды. Эртезинде — 17 июльда олјолоткон 56 мун гитлеровский солдаттарды ла офицерлерди 19 генералга баштадып, Москванын төс оромдорыла айдап өткүрген. Гитлер 1941 жылда Москваны јуулап алала, бу городто бойынын черүлеринин парадын өткүрерге пландаган. Чын, андый «парад» өткөн. Јаңыс ла озор тургускан план аайынча эмес, фашисттердин олјолоткон черүзи 1944 жылда, советский јуучылдарга айдадып, ордендер ле медальдар јок, баштарын салактадып алган өткөндөр.

Европанын албатыларын Советский Черү немецко-фашистский олјочылардан јайымдап баштаган. 1944 жылда 15 сентябрьда Болгариянын төс городаы — София советский јуучылдарды сүүмјилү уткыган. 1945 жылда 13 февральда Венгриянын төс городаы — Будапешт өштүден јайымдалган.

Калганчы, сүреен јаан јуу-согуш Берлин учун болды. Оштүнинг Одер суудан ала Берлинге јетире коруланарга тудуп салган сүреен тын јазалдар үзе согор керек болгон. Гитлер бойынын черүлеринен Берлин учун калганчы солдатка јетире јуулашсын деп некеген. Берлин учун јууда

бистинг 2,5 миллион кижиге, 42 мун артиллерия ла минометтор, 6300 танк, 7500 самолет турушкан.

1945 жылда 16 апрельде 1-кы Белорусский фронттын артиллериязы өштүнинг адып баштаган, авиация бомбалаган. Жаңгыс ла ол күнде фронттын артиллериязы өштү жаар 1 миллион 236 мун снаряд ла мина божоткон. Калапту тын жуу Берлиннинг бойында өткөн. Бистинг черүлер рейхстагта жуулажып турарда, Михаил Егоров ло Мелитон Кантария рейхстагтын үстине жуулажып чыгала, анда жеңүнинг Маанызын кадап тургускандар. Анайда Советский Черү немецкий фашизмнинг черүзин жуулайла, жеңгенин керелеген Кызыл Мааны Германиянын төс городынын үстине элбиреп тура берген.

2 майда Берлиннинг гарнизоны мылтык-жепселин чачып, Советский Черүге олжого кирген. Өштү жеңдиртеле, капитулировать эткен.

Горно-Алтайский автономный областьтын көп тоолу улузы Москваны, Сталинградты, Ленинградты корулап, Киевти, Минскти, Варшаваны, Венаны, Будапештти жайымдап жуулашкан, жеңдирткен рейхстагтын стенинде кол салгандар. Өштүле ат-нерелү жуулажала, төрөл жерине Текенов К. К., Боочак Т. К., Мамадаков Т. С., Макарьев А. К. жанып келдилер. Ада-Төрөл учун Улу жуу башталган баштапкы күннен ала учына жетире генерал-майор Холод Михаил Дмитриевич жуулажала, отставкага чыгып, Турачак аймакта ла областьта жашөскүримнинг ортодо жаан патриотический иш өткүрип жат.

Кажы ла жыл Жеңүнинг күнинин алдында бистинг көп тоолу жиит уулдарыс Советский Черүге эки жыл турарга барып турулар. Олор военный керекке жылбиркеп үренип, совет албатынын коммунизмди бүдүрер амыр-энчү ижин корып жадылар. Быжылгы жылда Жеңүнинг күнин байрамдаар алдында олордын фронтовик адалары ла таадалары «Бистинг Төрөлисти быжу корулаарга белен болыгар, КПСС-тин XXVI съездинин жөптөрүн жүрүмде бүдүригер!» — деп, жакарып турулар.

Подполковник А. А. Довбня,
Горно-Алтайский автономный
областьтын военный комиссары

ТУУЛУ АЛТАЙ БОЙЫНЫН КУУНИЛЕ РОССИЯГА БИРИККЕНИНИН 225-чи ЫЛДЫГЫНА

БИРЛИК ЛЕ НАЈЫЛЫК БИЛЕДЕ

225 жыл мынан озо алтай албаты бойынын жүрүм-салымын Россиянын албатыларынын жүрүмиле колбоштырган. Алтай албаты кыдаттардын мылтык-јепселле туй јепсенген көп тоолу черүзиле узак өйгө јуулажып келеле, учында ологго бакканынан мойнойло, онон ары јуулажып чыдажар арга-чыдал јок боло берерде, 1755 жылда күскиде Россияга кожуп алзын деп, орус башкарудан сураган.

Ол өйдөги айалганы ајаруга алала, кааннын башкарузы алтайларды Россиянын албатызы эдип кожуп алары керегинде Указ чыгарган. Алтай албаты Россиянын албатызына бириккен кийнинде, алтай улуска кыдаттар јаман этпезин деп корулап алары керегинде ол Указта Сибирьдин губернаторына ла гранда турган черүнин начальниктерине јакару берилген.

1756 жылдын июнь айынан ала Россиянын ла Джунгариянын бастыра гранинда алтай укту улусты Россиянын улузыла бириктирип алар иш башталган.

Орус јандар алтайларды бойына алала, узак јууларда јоксырап түреген улуска материальный болужары јанынан кичеендилер. Казыр өштөле јуулашкан улус ол жыл кышка чек белетенбегенин ајаруга алза, аш-курсакла болушканы тын тузалу болгоны јарт.

Анайда алтайлардын жүрүминде исторический учурлу бурылта эдилди. Алтай укту улус бойынын жүрүм-салымын Россиянын өскө албатыларыла бириктирген.

Алтайлар Россияга киргени — јаан учурлу прогрессивный керек болгон. Ол керек эмес болзо, кыдат олјочылар алтайларды јуулап, учына јетире кырып салар эди. Алтай албаты Россияга бириккени тегин учурал эмес. Онон чик јок озо, кыдаттардын ла джунгарлардын ортодо јуу башталгалакта, орус албатыла элбек колбулу бололо, садыжып тургандар. Јуу алтайлар Россияга кирерин түргендеткен. Алтайлардын андый јолго турганы чике болгонын онын кийниндеги өй кереледи.

1981 жылда 16 ноябрьда Туулу Алтайда Россияга

бириккенинин 225-чи жылдыгы темдектелер. Бу байрамга жакшы белетенери жанынан культуранын учреждениелери элбек иш өткүрер учурлу. Олордын алдында турган задача — областьтын ишкүчиле жаткандарын интернациональный тазыктырар ишти тынгыдары, Туулу Алтай Россияга бойынын күүниле бириккени кандый жаан тузалу болгонун көргүзери, совет улустын жүрүми артыкту болгонун, Туулу Алтай өнжүгенин көргүскени ажыра Советский Союзтын бастыра албатыларынын экономиказы да культуразы тен өзүп турганын жартаары.

Бу задачаны бүгүнгү ле күннен ала бүдүрип баштаары керектү. СССР-дин албатыларынын нажылыгы, Туулу Алтайдын өзүми, Октябрьский революциянын, Коммунистический партиянын, Улу Лениннин, Совет жаннын учуры керегинде, бистин ороондо журтаган албатылар коммунизмди бүдүрип турганы керегинде лекциялар кычырар, докладтар эдер, беседалар өткүрер, кинофильмдер көргүзөр керек.

Лекцияларды, докладтарды, беседаларды мындый сурактарла эдерге жараар:

1. «СССР-дин албатыларынын улу нажылыгы».
2. «Россияла үргүлжиге кожо».
3. «Чечектелип жаран, Төрөлим».
4. «Алтай јериндеги революция».
5. «Алтайда Совет жан турган баштапкы жылдарда промышленность ло журт хозяйство тыгып өскөни».
6. «Туулу Алтай Ада-Төрөл учун Улу јуунын жылдарында».
7. «Туулу Алтайда Совет жан турганы керегинде художественный литературада (Л. В. Кокышевтин «Арина» ла өскө дө).
8. «Алтайдын озочылдары».
9. «Чанкыр тууларлу Алтайдын искусствозы».
10. «Лениннин национальный политиказы јенгени».
11. «Жаан нажылыктын страницалары».

***

«Качан да бузулбас нажылык» деп тема аайынча оос журнал өткүрерге жараар. Журналда төрт страница болор:

1. «Бирлик, бузулбас биледе».
2. «Элбек праволор — тын каруулу болоры».
3. «Бешјылдыктын озочылдары».

4. «Орныккан албатынын искусствозы» (бичиичилер-ле, журукчыларла туштажары, өскө дө).

Оос журналдын баштапкы страницазында жүрүмнөн алган чокум темдектер ле тоолор аайынча алтай албаты СССР-дин өскө албатыларыла најылык болуп өмөлөжип турганын, ол најылык Совет жан турган жылдарда социализмди бүдүрер амыр-энчү иште ле жуунын ойинде тынганын көргүзер.

Экинчи страницада бистин орооннын улузына СССР-дин Конституциязында јеткилделген праволор ло бүдүрөтен ижи, эдетен керектери керегинде айдылар.

Үчинчи страница бүткүлинче ишке ле улуска, иштин озочылдарына, «бешјылдыктын гвардеецтерине» учурлар. Бу страницаны отло јарыдып, үндендирип өткүрерге јараар. Кире сөсти ле учкары куучынды хозяйствонын башкараачызы эмезе специализи айтса, јакшы болор. Бу страницада эн артык ишчилер, оло бешјылдык планы, юбилейге учурлай алган социалистический молјуларын бүдүрип тургандары керегинде элбеде ле јилбүлү көргүзер арга бар.

Төртинчи страницада — литературанын ла искусствонын ишчилериле туштажары эмезе фольклорный коллектив туружары.

Анайда ок «Бистин јурт кече ле бүгүн» деп тема аайынча тематический вечер өткүрерге јараар. Оны мындый планла белетеер.

1. Јурттын историязын көргүскен материалдар јууйла, мындый стендтер јазар: «Бистин јурт озогы өйдө, эмди ле келер жылдарда», «Оло Төрөлин корулаган», «Јурттын улузы Ада-Төрөл учун Улу јууда турушканы» (фотографиялар, кайралдар, грамоталар), «Најылык колбулар», «Иштин озочылдары».

2. «Еойыннын төрөл јеринди бил ле сүүп жүр» деп музей-комната јазары.

3. Иштин озочылдары, јуртта озодон бери јуртаган ветерандар, хозяйствонын башкараачылары куучын айдары.

4. Алтай литературанын выставказын ачары (кажы бир писательдин творчествозы керегинде).

Вечердин программасына художественный самодеятельностьтын концерти кирер.

Юбилейге белетенген күндерде клубтар ла культуранын

Туралары бистинг ороондо ленинский национальный политика, албатылардын најылыгы жүрүмде бүткенин көргүзөтөн төс жер болор учурлу. Клубка эмеже культуранын Туразына келген улуска совет жүрүмнин артыктузун, коммунизмди бүдүрүп турган совет кижинин кеберин, ийде-чыдалын көргүзөр керек.

***

Туулу Алтай бойынын күүниле Россияга бириккенин 225-чи жылдыгын байрамдайтанына белетенер ишти өткүрөтөн өйлөр.

1. «Үргүлжиге Россияла кожо», «Албатылардын улу најылыгы», «Ленинский национальный политика жөнгө» деп темалар аайынча лекциялар кычырары — бастыра өйдө, аймактагы Культуранын туразыла «Билгирдин» обществозы башкарар.

2. «Качан да бузулбас союз» деп оос журналды апрель айда аймактагы Культуранын туразы башкарар.

3 «Најылыктын ла карындаштыктын төзөлгөзи» деп беседалары библиотеканы башкарып май айда өткүрөтөн.

4. «Бойыннын төрөл жеринди бил ле сүүп жүр» деп тема аайынча сурактардын ла каруулардын вечерлерин июнь айда өткүрөтөн. Ол ишти Культуранын аймактагы туразы баштаар.

«225 жыл Россиянын албатызыла кожо» деп сурак аайынча литературно-музыкальный композицияларды июль айда өткүрөтөн. Бу иш учун Культуранын аймактагы туралары, школдор каруулу.

6. «Чанкыр тууларлу жердин искусствозы» деп темала прикладной искусствонун выставказы август айда жазары учун Культуранын аймактагы туразы каруулу.

7. «Бирлик најылык билеле жүрүп жадыс» деп тематический беседаларды сентябрь айда Культуранын аймактагы туралары башкарганыла өткүрөтөн.

8. «Бистинг журт азыйда ла эмди» деп тематический вечерди» октябрь айда өткүрөтөн. Бу иш учун Культуранын аймактагы туразы каруулу.

9. Туулу Алтай бойынын күүниле Россияга бириккен күннин 225-чи жылдыгына учурлай художественный самодеятельностьтын концертин ноябрь айда Культуранын аймактагы туразы башкарып өткүрөтөн.

Юбилейге учурлалган агитационно-жартамал иш өткүрерине белетенерде мындай литератураны тузаланар:

1. «Улу нажылык». Стаьялардын жуунтызы, Горно-Алтайскта 1956 жылда орус ла алтай тилдерле чыккан.

2. Горно-Алтайский автономный областьтын историязы аайынча очерктер. Горно-Алтайск, Алтайда бичиктер чыгарар издательство, 1976 ж.

3. «Качан да ундылбас». Стаьялардын жуунтызы, г. Барнаул, Алтайда бичиктер чыгарар издательство, 1977 ж.

4 «Алтай жуунын кийниндеги өйдө». Стаьялардын жуунтызы, Горно-Алтайск, Алтайда бичиктер чыгарар издательство, 1974 жыл.

5. «Октябрьдын маанызынын алдыла». Стаьялардын жуунтызы, г. Барнаул, Алтайда бичиктер чыгарар издательство, 1968 ж.

6 «Жаңырып кубулган Алтай». Стаьялардын жуунтызы, г. Барнаул, Алтайда бичиктер чыгарар издательство, 1974 ж.

7. «Бистин жердин геройлоры». Стаьялардын жуунтызы г. Барнаул, Алтайда бичиктер чыгарар издательство, 1965 ж.

8. «Алтайды ишкүчиле жаткандарынын культуразы ла жадын-жүрүми». Стаьялардын жуунтызы. г. Барнаул, Алтайда бичиктер чыгаргар издательство, 1939 ж.

9. С. С. Каташ. «Туулу Алтайдын чөрчөктөри». Монография, Горно-Алтайск, Алтайда бичиктер чыгарар издательство, 1976 ж.

ПРОПАГАНДИСТТЕРДИН ИЖИНИНГ ЧЕНЕМЕЛИНЕН

СЪЕЗДТИНГ МАТЕРИАЛДАРЫН ТЕРЕНЖИДЕ ҮРЕНЕЛИ

Экономический билгирлердин баштамы ла орто үйе школдорында КПСС-тин XXVI съездине нөкөр Л. И. Брежнев эткен Отчетный докладты ла съездтин өскө дө материалдарын бөлүктөр аайынча үренери башталды.

Горно-Алтайск городто 1127 — СПМК-да экономический билгирлердин школында пропагандист болуп турган нөк. Еремеева Галина Дмитриевна съездтин материалдары аайынча төрт үредү өткүрди. Онын башкарып турган школында 22 строитель-ишмекчилер үренип туру. Олор отделочниктердин ле малярлардын комплексный бригадынын члендери, бригадири нөк. Нужнова Т. Н.

Үредү амыранатан кыпта өдүп туру. Мында үредүге керектү литература, газеттер бар. КПСС-тин XXVI съездинин материалдары аайынча стенд жазалган.

Кажы ла тема аайынча үренип турган улуска пропагандист практический жакылта берип јат. Олор ол жакылта аайынча белетенгилейле, үредүде куучын айдып турулар. Галина Дмитриевна партиянын XXVI съездинин материалдары аайынча үредү өткүретен чокум планду. Кажы ла теманы үренип божогон кийинде пропагандист үренип турган улус нени билип алганын, кажы суракты канайда ондоп турганын сурап угат, жүрүмде болуп турган керектерле, коллективтин ижиле, задачаларыла колбоштырарга кичеенип турат. Бир үредүде КПСС-тин XXVI съездинде делегат болгон, албатынын депутаттарынын Горно-Алтайский областной Советинин исполкомынын председатели нөк. Карамаев Михаил Васильевичле туштажары пландалды.

Партийный съездтин материалдарын үренгени оч биринчи беш жылдыктын баштапкы жылынын пландарын ойинен озо бүдүрери учун социалистический мөрөйдө эрчимдү турушкан бригаданын ижине јаан јөмөлтө эдип туру. Бригадада 8 кижии — коммунистический иштин мергендүчизи, арткандары бу бийик ат-нерени аданары учун

тартыжып жадылар. 7 кижиге общественный жакылтаар бүүрүп жат.

Бу комплексный бригада 1972 жылда тюзөлгөн. Онын кийинде откон кажы ла жылда производственный жакылтаарды ла социалистический молжуларды бүүрөт ле ажыра бүүрөт. Бригадир нок. Нужнова Т. Н. онынчы беш-жылдыкта иште жаан жедимдерге жедип алганы учун 1981 жылда апрель айда «За трудовую доблесть медальла» кайралдатты.

Пропагандист Галина Дмитриевна Еремеева съездтин материалдарын уренер программанын кажы ла болугин бригаданын, СПМК-нын ла городтын журумиле колбоштырып жат. Эмди бригада кийим коктюр фабриканын общежитиезинде иштерди бүүрүп божодоло, эмди областной жаргынын ла прокуратуранын туразында иштеп туру. Бригаданын кажы ла члени 1981 жылдын планын ойинен озо бүүрери жанынан бойына чокум молжу алала, эмди күндук норманы 102—103 процентке бүүрүп, бийик чындыйлу иштенип туру.

А. Куликов

ХОЗРАСЧЕТТУ БРИГАДАЛАРДА

1980 жылда «Горно-алтайсксуустрой» тресттин подразделениелеринде бригадный подрядтын эп-сүмезиле үч участок ло он сегис бригада иштеген. Бастыра трестте бригадный подрядла иштеп, строительно-монтажный иштердин 62 процентин эткен.

Бригадный подряд анчадала Шебалиндеги хозрасчетный-строительный управлениеде ле Кош-Агаштагы ПМК-да жакшы тузаланып туру. Шебалиндеги ХСУ өткөн жылда бригадный подрядла 834 мун салковойдын ижин бүдүрди, ол бастыра эдилген строительно-монтажный иштердин 79,9 проценти, Кош-Агаштагы ПМК-74 процентин андый эп-сүмеле иштеп эткен.

Строительстводо бригадный хозрасчетты элбеде тузаланганы учун Шебалиндеги ХСУ-ны ла Кош-Агаштагы ПМК-ны РСФСР-дин Мелиорация ла суу-хозяйство Министерствозынын коллегиязы ла РСФСР-дин журт хозяйствозынын ишчилеринин профсоюзынын республиканский комитединин Президиумы дипломло кайралдаган, кажызынала 1500 салковойдон сый берген.

Шебалиндеги ХСУ-да нök. Рехтер В. А. башкарып турган 1-кы номерлү бригада социалистический мөрөйдө једип алган једимдери учун бийик кайралла — Ю. А. Гагариннин адыла адалган Звездный вымпелле кайралдалды. Бу ок ХСУ-да нök. Кинсфатердин бригадазы суухозяйственный организациялардын бригадаларынын ла ишмекчилеринин ортодо элбеген Бастырароссийский социалистический мөрөйдин итогторы аайынча РСФСР-дин Мелиорация ла суухозяйство Министерствозынын ла РСФСР-дин журт хозяйствозынын ишчилеринин профсоюзынын республиканский комитединин Президиумынын Күндүлү вымпелиле кайралдалды, бригаданын члендерине баалу сыйлар берилди.

Нök. В. А. Рихтердин бригадазы бригадный подрядтын эп-сүмезиле 1977 жылдан ала иштеп туру. Төнгөштөр, таш-

тар жодоротон уур тракторлорло, анайда ок јер сүрер тракторлорло культурно-технический иштер бүдүрүп, бригада жылдын ла бийик производственный једимдерге једип алып турат. 1979 жылда бригада бүдүргөн 519 гектар культурно-технический ишти «Јакшы» ла «Сүреен јакшы» темдектү табыштырган. 1980 жылда бригадада штат аайынча болотон 14 кижинин ордына 11 кизи иштеген. Андый да болзо бригада 238,7 мун салковойдын ижин эделе, 659 гектар јер јазады. Жылдык планды 102 процентке бүдүрди. Бригадада иштеп турган кажы ла ишмекчи жылына 17900 салковойдын ижин эткен, жылына иштеп алган акча-јалы 3896 салковой болды. Ол ок өйдө Шебалиндеги ХСУ-ны бастыразын алза, кажы ла ишмекчи жылына орто тооло 11892 салковойдын ижин бүдүргөн, акча-јал дезе — 2724 салковой болды.

Шебалиндеги ХСУ бригадный хозрасчетты элбеде тузаланганынын шылтуунда иштин арбынын бийиктеткени ажыра 36 мун салковой акчаны чеберлеп алды, пландалган иштерди эдетен өй 1320 кизи-күнге астадылды. Бы-јылгы жылда Шебалиндеги ХСУ хозрасчетко иштеп турган беш бригаданын ордына төрт јаан бригада төзөди. Олор культурно-технический иштер эдип турулар.

Кош-Агаштагы ПМК-да быјыл 46 кижилү, 431 мун салковойдын ижин эдер участокты бригадный подрядка көчүрди. Бригадада алты звено. Бригаданын соведине јети кизи тудулган, профсоюзтын группазы бар. Бригадада иштеп турган коммунический иштин школын нөк. Актанова Д. Н. башкарып туру.

Н. И. Боровиков,
«Горно-алтайсксуустрой» тресттин бириктирген
постройкомынын председатели

ЛЕКТОРЛОРГО ЛО ПОЛИТИНФОРМАТОРЛОРГО БОЛУШТУ

ПЕРСИДСКИЙ БУЛУНДА ИМПЕРИАЛИЗМНИНГ КАРШУЛУ ИЖИ

США-нын империализми военный ийденин болужыла өскө ороондорды бийлеп аларга амадап, каршулу иш өткүрүп турганынан улам, калганчы өйдө телекейде айалга катулана берди. Вашингтондо телекейлик дипломатияда албан-күчти тузаланар күүндү улус көптөй берди деп американский журналисттер бичип турулар.

Оны США-нын эмдиги өйдө Персидский булунда эдиң турган каршулу керектери керелейт. Бу районды США-нын алдында президент болгон Д. Картер Американын жылбүүлериңе жаан учурлу јер, мындагы керектерден США-нын экономический ле политический аргалары камаанду деп јарлаган. Је керектерди чынынча алза, Американын военный керектерин Персидский булун јаар США-нын ишкүчиле јаткан албаты-калыгынын жылбүүлери ийип турган эмес. Ядерный јуу-јепселле јепсенген, мундар тоолу американский талайчы-пехотинецтер отурган керептер Индийский тенгис, Аравийский талай, Персидский булун јаар Американын бай капиталисттеринин, јуу-јепселдерди көптөдө эделе, байып турган милитаристтердин жылбүүлериң корыырга ла јеткилдеерге келип турылар.

Империалисттер Персидский булун јаар неге јүткүп тургандар десе, бу райондо нефть сүреен көп. Капиталистический госуларстволор тузаланып турган бастыра нефтьтин алтан процентин мынан алып јадылар. Персидский булундагы «Кара алтынду» јерлерди көп, көп жылдардын туркунына күнбадыштагы монополиялар ээлеген. Онон бу јердеги араб албатылардын национально-јайымданар тартыжузы тыңыганынан улам олардын бир де туду јок бийлежи јоголды.

Је США-нын ла НАТО-нын члендери болуп турган өскө ороондордын башкараачылары айдары јок көп астам алып турган јерди ычкынар күүндери јок. Түштүк-Күнбадыш Азияда болуп турган социально-политический јангыртуларга империализм јөпсинер күүни јок бололо, мы-

нан алып турган нефть астаарынан коркып, Персидский булунды «США-нын јилбўлери таркаган» зона эдип јарладылар. Пентагон дезе бого көп черў экелип, јууга белетер ишти элбедип ийди.

Бу райондо империалисттердин военно-политический эрчими тынғый берерин актаарга амадап, США капиталистический телекей нефть алып турган районго «советский јеткер боло берди» деген шўўлте тапкан; бойынын бу јерде өткўрип турган каршулу ижин Афганистандагы керектерле актаарга ченешкилейт. Је олардын анайда айдып турганында чын немелер «Мун ла бир тўн» деп чўрчўктўгизинен көп эмес. Андый орды јок неме таал турган улуска «Сен өскө кижии јаар сабарын уулаардан озо ол сабарын ару ба, јок по, көрўп ал» деп айдар керек.

Пентагоннын бу райондогы каршулу ижи башталганы удаган, калганчы өйдө дезе тынғиды. 1977 јылда август айда, Афганистанда революция болголокто, Пентагон Персидский булунда јууда турушкадый черў белетеп баштаган. 1978 јылда февраль айда бойына кандый да молју албаска США Индийский тенгисте военный ишти астадары јанынан советско-американский јоптўжў-куучындарды бойы токтодып ийди.

Американын военный керептери бу тенгисте 1972 јылдан ала јўргўлейт. Онон 1979 јылда Иранда шахтын јаны антарыларда, США-нын каршулу ижи кезем тынғиды. Иран бу райондо Вашингтоннын жандармы болуп турган өйдө США Персидский булунда көп военный керептер тудары керек јок деп шўўген.

Иран США-нын камаанынан чыккан кийнинде Пентагон Персидский булун јаар ууландыра «Тўрген тузаланатан черўлер» тўзўп баштады. Оныла коштой Аравийский талайда США-нын военный керептеринин тоосы тўрген көптўдилди. Пентагон бу районнын 4 мун военный карталарын ла Ормузский өткўште миналар тургузатан схема јазалган. Бу райондо США јаантайын туратан 5-чи флотты тўзўоргў турганы керегинде јетирў газеттерде јарланды.

Онын кийнинде военный белетениш там тынғиды. 1980 јылдан ала Индийский тенгистин бу районына ядерный јуу-јепселдў В-52 деп стратегический бомбардировщиктер јуулып баштады. Тактический авиациянын самолеттторы, ол тоодо јап-јангы истребитель бомбардировщиктер Ф-15

көптөй берген. Пентагон бу райондо жерле жүрүп жуулажатаран черүлер тургузар, жаңы агрессивный военный блок төзөр планду. 1980 жылдын ортодо Жуук Күнчыгышта ядерный жуу-жепселдерди тузаланары жанынан президент Д. Картердин 51 номерлү меморандумы керегинде газеттерде жетирү болды.

Вашингтон бойынын милитаристский пландарын эместе болзо актаарга амадап, «советский военный жеткер керегинде» кей куучынла коштой 1979 жылдан ала ирано-американский блааш-тартышты, чокумдап айтса, шпионаж эткени учун бурулаткан американский дипломаттарла колбулу керекти тузаланды. «Американский заложниктер керегинде суракла колбой США-да Советский Союзка каршулу иш тыгып турганы, Персидский булунда американский черүлерди көптөдөлө мындагы ороондор базынып алатан планды актаарга керектү» деп СССР-дин өскө ороондорло керектеринин министерствозы 1980 жылда 29 январьда США-нын башкарузына ийген угузуда айдылды.

Пентагон Персидский булуннын жаан учурлу стратегический районуна шинжү тургузар амадула 1981 жыл башталарына жетире бого одустан ажыра военный керептер жууды. Олор авиационный группага бөлүнди. Кажы ла группада бир авианосец (жүске жетире самолетторлу ла вертолетторлу), эки-үч ракетный керептер, үч-төрт эсминец эмезе фрегаттар ла өскө дө военный керептер. Десант тарткан керептерде 1800 талайчы-пехотинецтер. Ядерный жуу-жепселдерлү 60 жазал бар. Бастыра бу керектер Африканын ла Түштүк-Күнбадыш Азиянын государстволорынын ичбойындагы керектерине кирижетен каршулу политиканын материальный төзөлгөзи. Бу райондогы авианосецтердин самолетторы 1800 километр ырада учуп, Ираннын, Ирактын, Афганистаннын ла өскө дө ороондорынын жерине, Советский Союзтын түштүктеги райондорына једер аргалу деп, американский военный специалисттер чотодылар.

Египет ле Израиль Кэмп-Дэвидте эткен јөптөжү аайынча бириктирген Штаттар «амыр-энчү» јеткилдейтен молју аларда, Пентагонго бу райондо черүлерди көптөдөтөн үзее-ри шылтак табылды. Вашингтон эмди бу райондо өткүрип турган интервенционистский политиказын өткүрерге, јартаза Израильдин ле Египеттин јеринде военный базаларды тузаланар «юридический право бар» деп айдат.

Пентагон бойынын каршулу ижине НАТО аайынча союзниктерин ле Японияны кожуп аларга кичеенет. Бу жуукта телекейлик военно-морской флотилия тозойтон план керегинде жетирү болды. Ол план эмди бүдүп баштады. Темдектезе, Персидский булун жаар бойынын керептерин Великобритания ийе берди. Мында Франциянын, ФРГ-нин, Австралиянын керептери бар. 1981 жыл башталарда, күнбадыштагы госуларстволордын бу райондогы военный керептеринин текши тоозы алтаннан ажа берген.

Персидский булуннын зоназында США-нын черүлери көптөп турганын Пентагоннын стратегтери районды «ээлеп алатан» жолдо жүк ле баштапкы алтам деп шүүп турулар. Мында согулта эдетен баш ийде: «Түрген тузаланатан черүлер» болор учурлу. Олордын төс задачазы: «Жаңы өзүп баштаган жиит ороондорды Американын колдорында тудары» деп ол черүлердин командующийи генерал Келли айткан.

«Түрген тузаланатан черүлерге» озо баштап киретен черүлер: Вьетнамда олжочыл жуу өткүрген ченемелдү 83-чи воздушно-десантный дивизия (15,2 мунг кижилү) ла 101-чи воздушно-штурмовой (17,9 мунг кижилү) дивизия өскө дө черүлер. Онон ары бу черүлерди ончо жанынан тынгыда жепсеп, текши тоозын 100—110 мунг кижиге жетирерин пландап жадылар.

Пентагон жуук ла Орто Күнчыгышта карательный операциялар өткүрерине белетенип тура, региондогы айалгага жуукташтыра көп военный үредүлер өткүрип туру. «Түрген тузаланатан черүлер» Американын Невада, Виргиния, Флорида, Калифорния штаттарынын ээн жерлеринде эн жаңы Ф-15, А-10 самолетторды ла өскө дө жуучыл техниканы тузаланып, жуулажарга үренип турулар. Бу черүлердин үредүзи 1980 жылда декабрь айда Египетте өткөн. Египет эмди Пентагон Жуук ла Орто Күнчыгыштагы камааны жок госуларстволорго удурлаштыра каршулу керектер белетейтен жер боло берди.

Американын военщиназы регионды военный турлулардын тоозын көптөдөт. Турлулардын алдында турган эки жаан учурлу задача: США-нын черүлери бу райондо жаантайын турарын жеткилдейтен аргалар белетеери ле «өскө ороондорды жуулайтан черүлерге» жөмөлтө эдери. США Персидский булунды Диего-Гарсиа ортолыкта, Оман-ды, Сомалиде, Кенияда, Египетте ле Израильде тозогон аг-

рессивный военный турлуларла курчап алды деп, өскө ороондордын газеттери бичип турулар.

1980 жылда апрель айда тургускан американо-оманский жөптөжү аайынча Бириктирген Штаттар Оманнын жеринде үч военно-воздушный ла эки военно-морской турлулар тузаланар право алган. Анайда Оманнын султаны Кабус американский штыктарга жөмөнип аларга амадап туру. Эмди ле США Аравийский талайда ла Персидский булунда бойынын керептерин Омандагы турлулардан жеткилдеп туру.

Кения США-га Момбас портты ла орооннын түндүгиндеги кезик объекттерди берер болуп жөпсинген. Сомалиден США Эфиопиянын гранинын 150 километр жуугында Бербердеги военно-морской турлуны ла аэродромды, Могадимо до портовый жазалдарды, анайда ок орооннын түндүгинде Кызыл талайга чыккан жерде аэродромды алды. Онын учун Сомалинин башкарузы американский мылтык-жепсел алар. Сомалинин башкараачыларынын олжочыл амадуларына жөмөлтө эдип турарда Вашингтон военный турлулар аларга ла бу райондо революционный жагыртуларды туй базарга кичеенип туру.

Израиль США-нын «түрген тузаланатан черүлерине» Хайфадагы военно-морской турлуны ла Негев деп ээң жердеги эки авиационный турлуны берерине, анайда ок Американын уур мылтык-жепселдерине складтар тударына жөпсинди.

Египет Вашингтонго жөмөлтө эдери жанынан Израильден артып калбаска кичеенип, США-га Кайро-Уэст турлуны берди. Бу турлуда 1980 жылда жайгыда үч айдын туркунына США-нын бир эскадрилья Ф-4 самолетторынын үредүзи өткөн. Египет США-га анайда ок Кена турлуны ла Кызыл талайдын жарадында Рас-Панас портты берген. Рас-Панаста В-52 стратегический бомбардировщиктер ле 18 мунг американский военнослужащыйди жагыс өйдө жеткилдеер аргалу военный керептер турар.

Бу айдылган турлуларда уур мылтык-жепсел тургусканына үзеери «дежурный черүлер» тудары темдектелген. Андый черүлердин төс задачазы — ол турлуларды уурмылтык жепселди «Жуулап киретен черүлер» тузаланарына белен тудары.

НАТО-нын Европадагы черүлеринин главнокомандующийи генерал Роджерс 1980 жылда эткен угузузында Жуук

Күнчыгыштын — Персидский булуннын — Индийский тенгистин регионун «Янгы телекейлик жуу башталарына эн ле жарамыкту район» деп айтканын аяруга алза, Бириктирген Штаттардын бастыра бу милитаристский кылыктары тын жеткерлү. Онон озо главнокомандующий болгон Александр Хейг США-нын государственный качызына турар алдында Бириктирген Штаттар Персидский булуннын районында бойынын черүлерин көптөдөр учурлу, бу черү керек боло бергежин, бу районнон нефть аларын жеткилдерге керектү болор деп айткан.

Советский Союзты алгажын, бис империалисттердин жеткерлү кылыктарына удурлаштыра Жуук Күнчыгышта жуу башталар жеткерди жоголткодый амыр-энчү политика өткүрип турус. Персидский булуннын районында ла онын жанындагы ортолыктарда ядерный ла көп улусты кырып өлтүретен өскө дө жуу-жепселдерди тургуспазы, өскө ороондордын военный турлуларын төзөбөзи, Персидский булуннын районында турган ороондорды жуулаарым деп кезетпези, ологго удурлаштыра ийде-күч тузаланбазы жанынан жөптөжөтөни керегинде 1980 жылда декабрь айда нөкөр Брежнев Индияга барып жүрерде Бириктирген Штаттарга, Күнбадыш Европага, Китайга, Японияга, бу керекте жылбүлү өскө дө государстволорго эткен шүүлте шак ла андый амадулу. Бу региондо амыр-энчүни жеткилдеер кычыру КПСС-тин XXVI съездинин трибунынан база эдилген. «Ого талайла жүрер, кейле учар керептерди, черүлерди ле жуу-жепселдерди там ла көптөдө жуурдын ордына бис мында телекейлик жөптөжүлөр эткени ажыра жуунын жеткерин жоголтолы деп айдып турус. Ончобыс өмөлөжип, бастырабыстын законный жылбүлерин аяруга алып, бу райондо амыр-энчү айалганы жеткилдеп алар арга бар. Регионды государстволордын бойлорынын праволорын жеткилдеер, олог телекейдин өскө талаларыла колбулар эдетен талайларда жолдорды, жоруктайтан өскө дө аргаларды жеткер жок эдер аргалу.

Д. А. Сортыяков,
КПСС-тин обкомынын лекторы

ПРОПАГАНДИСТТЕГЕ ЛЕ ЁРЕНИП ТУРГАН УЛУСКА БОЛУШТУ

ФАБРИКАНЫН БИБЛИОТЕКАЗЫНДА

Горно-Алтайск городтогы бөс согор фабрикада библиотеканын заведующийи болуп јирме јылдан ажыра Тамара Леонтьевна Колесникова иштеп јат. Библиотекадан кычы-
рарга бичик алып турган ишмекчилер, политический ле
экономический, комсомольский ёредёнин системазында
ёренип турган улус, пропагандисттер Тамара Леонтьевна-
нын јакшы ижин, улусла иштеп билерин, кажы кижиге
кандый бичик јараарын талдаарга болужып турарын мак-
тагылайт.

Тамара Леонтьевна Колесникова фабриканын история-
зын бичиген, предприятиенин баштапкы башкараачылары,
ишмекчилери, ветерандары керегинде материалдар јууган.

Эмди библиотеканын алдында турган төс задача —
КПОС-тин XXVI съездинин материалдары аайынча ёредё
өткёрерине пропагандисттерге болужары, ёренип турган
улусты керектё литературала јеткилдеери деп, Тамара
Леонтьевна шёуп туру.

Предприятиде политический ле экономический ёредё-
нин системазынын 9 школында ла кружогында ёредё
өдөп турганы керегинде јетирё библиотекада јуулып јат
деп айдарга јараар. Ёренип турган улус, пропагандисттер
бого келеле, керектё бичиктер алып, јёзён-башка газеттер
ле журналдар кычырып, көргёзёлё материалдар тузала-
нып, ёредёге белетенгилейт, рефераттар, докладтар бичип
јадылар. Мында ок јилбёлё рефераттар темдектелет, пред-
приятиенин ижин јарандырары јанынан ёредёде айдылган
шёёлтелер јуулып јат.

Бөс согор фабриканын библиотеказын политический ле
экономический ёредёнин, јартамал-политический ле куль-
турно-таскамал иштин төс јери деп айдарга јараар. Керек-
тё материалдарды ла тоолорды анылап, «Бистин фабрика
11-чи бешјылдыкта», «фабриканын озочыл иштё улузы,
олордын ижи», «Бистин једимдерис», «фабриканын исто-
риязы» деп адалган тематический папкаларга јууйла, сте-

неде илип салган. Пропагандист, политинформатор, докладчик, лектор, политический ле экономический үредүнинг системазында үренип турган кажы ла кижы бойынын предприятиези јанынан оны сонуркаткан ла јилбиркеткен кажы ла сурак аайынча керектү материалды ла тоолорды түрген таап алар аргалу. Темдектезе, фабрика эмди бир минутка, бир часка, бир сменада, бир конокто, бир айда, бир јылда канча кире продукцияны эдип турганын ла беш, он, јирме јыл мынанг озо эдип туратанын табала, бойына бичип аларга тоолу ла минуттар керек болор.

Бу јуукта бös согор фабриканын эн артык ишчилерин ордендерле, медальдарла кайралдаары керегинде СССР-диң Верховный Соведининг Президиумынын Указы чыкты. Ол Указ газеттерде јарлалган кийнинде экинчи ле күнде «Бистинг озочылдарыс» деп адалган аңылу папкада кайрал алган улустын јүрүми, өткөн бешјылдыкка алган молјулары ла бүгүнгү күндеги ижи бичилди.

Съезд өдүп турган күндерде «Коммунистический иштинг ле амыр-энчүнинг Ленин көргүскен јолыла» деп стенд јазалган. Мында пропагандисттерге керектү теоретический статьялар, төс лө јербойындагы газеттерден ле журналдан методический материалдар јуулган. Аңылу папкаларда городтын ла областьтын промышленный предприятиелеринин, Туулу Алтайдын колхозторынын, совхозторынын, организацияларынын ижинин једимдери керегинде материалдар јуулган.

В. П а р а е в,
КПСС-тин обкомында политический үредүнинг
туразынын консультанты

5 МАЙ — ПЕЧАТЬТЫН КҮНИ

(тоолор ло керектер)

«Правда» газеттин баштапкы номери чыккан күн, 1912 жылдын 5 Майы — бистин печатьтын историясында жаан учурлу жаркынду күн болуп артты. Бу күн бистин албатыга жаан байрам — Печатьтын күни болуп јат.

Печатьтын байрамы баштап ла 1914 жылда, ишмекчи улустын печадин сүреен тын истеп турган өйдө, темдек-телген болгон. Ол күн Россиянын ишмекчи газеттери, алдындагызына көрө, эн көп тиражтарлу чыккан. «Правда-нын» фондына ишмекчилер 18 мунган көп салковой акча көчүрген.

Печатьтын күнин байрамдаары ойто 1922 жылда орныктырылган.

Партиянын съездтеринин документтеринде, Төс Комитеттин јөптөринде печатьтын ижине жаан ајару эдилет. Нөкөр Леонид Ильич Брежнев XXVI съездтин трибуназынан журналисттер керегинде мынайда айткан: «Бистин партия совет журналисттердин көп мундар тоолу отрядына жаан бүдүмји эдип јат. Олордын јенгил эмес ижин бийик баалайт... Совет журналисттер бистин прессанын көп миллиондор тоолу активиле кожо качан да болзо партийный журналистиканын ленинский ээжилериле, јанжыгуларыла башкарынып, общественный бийик эрчимдү иштеер, каруулу болорын көдүрер деп, бис иженип јадыс».

Бистин ороондо 8 мун кирелү газет, төрт мунган ажыра журналдар чыгат, текши тооло алза, кажы ла совет кижии төрт газет-журналдан алып јат.

Областьта јаткан улус бу жылда 210 мун кирелү газет ле журнал алдыртат, ол тоодо одус мунган ажыразы — областьта чыгып турган газеттерге келижет.

Совет печатьтын база бир аңылузы незинде дезе, ол бастыра албатынын трибуназы болуп јат. Темдектезе, јаңыс ла «Алтайдын Чолмоны» ла «Звезда Алтая» газеттерге јаантайын бичип турган ишмекчи ле јурт корреспонденттердин тоозы бир мунды чик јок ажа берген.

7 МАЙ — РАДИОНЫҢ КҮНИ

(тоолор ло керектер)

Телекей үстинде эн ле баштапкы радиоприемник 1985 жылда 7 Майда ойногон. Оны жазаган ла иштеткен кижии — атту-чуулу орус ученый Александр Степанович Попов. Радионың күнин бис эмди 1945 жылдан бери темдектеп жадыбыс.

Радио эмдиги жүрүмде кандый жаан учурлу болгоны ончобыска јарт. Оны «чаазыны да, јетпес јери де јок газет» сүрекей чын айдыжып жадылар.

Өткөн бешјылдыктың көргүзүлери аайынча бистинг ороондо кажы ла јүс билеге 84 радио ло 87 телевизор келижип јат.

Бистинг областта дезе бүгүн төртөн мунг кирелү радиоточка бар. Телевизорды дезе 162 деремнеде көрүп јат. Он биринчи бешјылдыкта областта экинчи программа ла өңдү телеберилтелер өткүрери темдектелген.

ИЗДАТЕЛЬСТВОДОН

Бистин Алтайдын бичиктер чыгарар издательствозынын Туулу Алтайдагы бөлүги бу жуук өйлөрдө мындый бичиктер кепке базып чыгарды:

Иштин геройлары — партиянын съездине.

Өлүмди жеңип.

Маарка.

Төрөлим керегинде сөс.

Ак кулун.

Жүрегиме кару улус.

Бу бичиктерди областьтын кажы ла магазининен садып алар аргагар бар.

Бу ла удабастанг мындый бичиктер чыгарга јат:

Туулардын кыстары.

Тенгеринин чакызы.

Сүүш ле өч.

Улуска айткан сөс.

Кардын јолы.

Бистин јазыбыс ла оног до өскөлөри.

БИЧИРГЕ

БАЖАЛЫКТАР

Јастын ла иштин байрамы	3
Јенүнинг күни	6
Бирлик ле најылык биледе	11
Съездтин материалдарын теренжиде үренели .	16
Хозрасчету брагадаларда	18
Персидский булунда империализмнин каршулу ижи	20
Фабриканын библиотекасында	26
5 май — Печатьтын күни	28
7 май — Радионын күни	29

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано к печати 28/V 1981 г. Усл. п. л. 1,86. Уч.-
изд. л. 1,6. Заказ 1897. Тираж 500 экз. Формат
60×84¹/₁₆. АН 00139. Цена 4 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного
издательства, г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская,
36. Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистиче-
ский, 27.

4 акча

ГОРНО-АЛТАЙСК · 1981